

OM INVENTERINGARNA

Inventeringen av Byggnadsordningens område 1 (Stadskärnan), område 2 (Östra förstaden) och område 4 (Egnahem, Norra förstaden, Östra Villastaden och Haga – Soldalen) är utförd fortlöpande under 2002 – 2007. Alla hus är medtagna, utom några enstaka gårdshus som ej varit tillgängliga. I vissa fall är också trapphus dokumenterade.

Materialet är ordnat kvartersvis, och inom kvarteren i ordning efter fastighetsbeteckningen. Några områden finns också som inte är kvarter.

På varje hus har tagits minst ett foto, oftast tre eller fyra, och när det gäller stora hus med många intressanta detaljer upp till 15 eller 20. En beskrivning har gjorts enligt mallen nedan, och en bedömning av byggnadens kulturhistoriska och miljömässiga värde.

Byggnadsordningens område 3 (Hamnen), område 5 (Regementet), område 6 (Bellevue och Surbrunnen) samt område 7 (Edvinshem, Solbacken och Hälsobacken) har inventerats mera översiktligt. Här finns foton på gatumiljöer, grönområden och ett antal byggnader, men inte alla.

Beskrivning:

fastighet:	Husets fastighetsbeteckning. Hus A, B o.s.v. används när det finns flera byggnader på fastigheten.
adress:	Husets gatuadress.
ålder:	Här anges årtal från daterade ritningar över ny- och ombyggnader som finns i arkivet. Om byggnationen gjorts samma år eller först några år senare är oftast omöjligt att veta. I enstaka fall har årtal från andra (säkra) källor använts.
arkitekt / byggm:	Anges i de fall ritningen är signerad.
användning:	Byggnadens troliga användning.
antal våningar:	Antal våningsplan, mansardvåning räknas som helt plan.
sockel:	Sockelns färg och ytskikt.
väggar:	Fasadens färg och huvudsakliga ytmaterial.
tak:	Takets form (sadel-, mansard- eller annat tak), färg och material (tegel, plåt, papp eller annat).
detaljer:	Här beskrivs fönster (karmfärg, typ och ev. spröjsning) och dörrar (färg, typ, utsmyckning och ljusinsläpp). Fasadens utseende beskrivs med sina olika dekorationer, till exempel frontespiser, taklistor, fönsteromfattningar eller dekorband. Burspråk, balkonger och takkupor kommer också med här, liksom yttertrappor om de är i annat material än betong eller puts.

Bedömning av kulturhistoriskt och miljömässigt värde:

För bedömningen har använts en femgradig skala, siffrorna 1 – 5, med en siffra för det kulturhistoriska värdet och en för det miljömässiga. Ett hus kan ju ha ganska lågt kulturhistoriskt värde men ändå, genom sin volym eller sitt läge, ha stor betydelse för gaturummet. Omvänt kan ett kulturhistoriskt värdefullt hus ligga på helt fel plats och nästan bli en belastning för omgivningen.

Det ligger i sakens natur att en bedömning eller värdering blir subjektiv, hur objektiv man än försöker vara. Följande kriterier har använts, så strikt som möjligt.

NIVÅ	KULTURHISTORISKT (K)	MILJÖMÄSSIGT (M)
1	Mycket stort värde, unikt och välbevarat hus med tidstypiska detaljer.	Mycket stor betydelse för gaturummet och omgivningen. Skala och uttryck viktiga.
2	Stort värde, men varsamma förändringar kan tillåtas.	Stor betydelse för gatu- eller gårdsmiljön.
3	Visst värde, men finns i många liknande exemplar. God representant för sin tid.	Viss betydelse för helheten.
4	Mindre värde. Är en av många liknande byggnader, eller har förvanskats av illa genomtänkta om- och tillbyggnader.	Bidrar varken positivt eller negativt till miljön, är likgiltigt.
5	Har inget värde i dagsläget.	Saknar anpassning till omgivningen, är negativt för helheten.

Liten ordlista:

Ankarjärn	Förstärkning ut på fasaden av bjälklagets infästning, ofta dekorativt utformade.
Avtrappad	List, som i genomskärning ser ut som en trappa med raka trappsteg.
Balusterdocka	Låg, kraftigt profilerad liten kolonn, som bär upp ett räcke.
Bröstningsband	Dekorband i höjd med fönstrens underkant, bröstningen.
Burspråk	Utbyggnad på fasad, försedd med tak och fönster. Kan vara i en eller flera våningar.
Frontespis	Gavelparti ovanför taklisten på en byggnads långsida.
Fronton	Triangel- eller segmentformat gavelparti, använt som krön på fasadparti, port- eller fönsteromfattning.

Gesims	Takgesims, horisontell list som avslutar fasaden mot taket.
Gördelband	Dekorband mellan husets våningar.
Hörnkedja	Markerade hörnstenar, ofta imiterade i puts, vanligtvis utkragande från fasaden i övrigt.
Kannelerad	Försedd med lodräta räfflor.
Kapitäl	Krönet på en kolonn, pelare eller pilaster.
Knekt	Konsol under en utkragande ovanvåning.
Kolonn	Fristående stöd, som pelare, men med cirkelrund genomskärning.
Kornisch	Listkrön över dörr- eller fönsteröppningar.
Lisen	Vertikal, svagt framspringande murdel.
Pilaster	Pelare eller kolonn i flat relief som en del av väggen.
Profilerad	Försedd med viss, rundad profil, oftast om listverk eller kant.
Risalit	Framskjutande del av en fasad, som betonar dess mittparti eller sidodelar.
Rusticerad	Försedd med rustik.
Rustik	Stenblocksmur, eller imiterad sådan i puts, med kraftigt markerade fogar. Kan vara bandrustik, med bara de horisontella fogarna markerade, eller kvaderrustik med även vertikala fogar markerade.
Solbänk	Utskjutande murverk under fönster.
Stickbåge	Rundbåge, mindre än en halvcirkel, i murverket över fönster eller dörr.
Strömskift	Ett skift i murverket som består av liggande stenar, vinklade mot murlivet.
Stuckatur	Dekoration gjord i antingen en konstmassa med kalk eller gips (stuck) eller puts.
Ståndränna	Takränna för regn, en stående plåtkant längs med takets nedre del. Mynnar i stupröret via ett stuprörshuvud, ibland dekorativt utformat.
Tandsnitt	En rad kuber placerade under ett listverk.
Triglyf	Rektangulär platta, delad av två lodräta räfflor. Används i friser och listverk.
Tympanon	Triangulärt gavelfält, omgivet av listverk. Ursprungligen i tempelgavlar.
Volut	Spiralform, liknar ett hoprullat band.
Äggstavslist	Profilerad list, som består av äggformade blad omgivna av pilspetsliknande former.